

УДК 37.091:331.45

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-219-455-459

**ІВАНЧУК Анатолій –**

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6996-1403>

e-mail: [anatolii.ivanchuk@vspu.edu.ua](mailto:anatolii.ivanchuk@vspu.edu.ua)

**МАРУЩАК Оксана –**

кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0754-6367>

e-mail: [ksanamar77@gmail.com](mailto:ksanamar77@gmail.com)

**КРАСИЛЬНИКОВА Ірина –**

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності

Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3057-4000>

e-mail: [ivs1327@gmail.com](mailto:ivs1327@gmail.com)

## НАВЧАННЯ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ - ГУМАНІТАРІЇВ

*У статті розкрито авторський підхід до удосконалення змісту навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» для студентів педагогічних закладів вищої освіти України.*

*Компетентність майбутніх учителів з безпеки життєдіяльності є складовою їхньої професійної компетентності. При цьому її зміст істотно ширший у порівнянні зі змістом для майбутніх фахівців непедагогічних спеціальностей. За наявними навчальними посібниками з дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» цілеспрямовано сформувати професійну компетентність з безпеки життєдіяльності в майбутніх вчителів на практиці складно. Передусім зміст навчального матеріалу має бути релевантний тематично і процесуально майбутній професійній діяльності вчителя.*

*Встановлено, що безпека життєдіяльності молода галузь науки, яка знаходиться на етапі вдосконалення структури і змісту. Типовими для даного етапу є задачі уточнення поняттєвого апарату та інтеграції за принципом міжпредметного зв'язку природничо-наукових знань з її змістом. Основним недоліком таких досліджень була відірваність отриманих результатів від можливості їх використання майбутніми вчителями на практиці, тобто нерелевантність. Декларування більшістю дослідників потреби розв'язання задачі формування ризик-орієнтованого мислення в студентів не підкріплювалося структурою і змістом навчальних посібників для цієї навчальної дисципліни. Дослідники залишали поза увагою той факт, що при наявності науково обґрунтованого поняттєвого апарату навчальної дисципліни він не задіяний в усіх її темах. Необхідно починати розв'язувати вказані проблеми з розробки змісту навчальних матеріалів на основі структурно-логічних схем виникнення і розвитку небезпек (джерело небезпеки → небезпечна ситуація → дія вражаючого чинника → заподіяння шкоди людині). Цей підхід сприятиме розкриттю причинно-наслідкового зв'язку для процесу виникнення і розвитку небезпек, відбору змістових ліній навчального матеріалу, а також буде корисним при розробці методики формування безпечної поведінки школярів.*

**Ключові слова:** безпека життєдіяльності, зміст навчання, компетентність з безпеки життєдіяльності, ризик-орієнтоване мислення, поняттєвий апарат.

**IVANCHUK Anatolii –**

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Head of Fine and Decorative Art, Technology and Life Safety

Department Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi

State Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6996-1403>

e-mail: [anatolii.ivanchuk@vspu.edu.ua](mailto:anatolii.ivanchuk@vspu.edu.ua)

**MARUSHCHAK Oksana –**

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Head of Fine and Decorative Art, Technology and Life Safety

Department Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi

State Pedagogical University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0754-6367>

e-mail: [ksanamar77@gmail.com](mailto:ksanamar77@gmail.com)

**KRASLYNYKOVA Iryna –**

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Head of Fine and Decorative Art, Technology and Life Safety

Department Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi

State Pedagogical University  
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3057-4000>  
e-mail: [ivs1327@gmail.com](mailto:ivs1327@gmail.com)

## LIFE SAFETY TRAINING FOR HUMANITIES STUDENTS

*The article reveals the author's approach to improving the content of the academic discipline "Life Safety and Fundamentals of Labor Protection" for students of pedagogical institutions of higher education in Ukraine.*

*The competence of future teachers in life safety is a component of their professional competence. At the same time, its content is significantly broader in comparison with the content for future specialists of non-pedagogical specialties. According to the available textbooks on the discipline "Life Safety and Fundamentals of Labor Protection", it is difficult to purposefully form professional competence in life safety in future teachers in practice. First of all, the content of the educational material should be relevant thematically and procedurally to the future professional activity of the teacher.*

*It has been established that the development of the science of life safety is at the stage of improving its structure and content, which is a sign of a "young" field of scientific knowledge. Typical for this stage are the tasks of clarifying the conceptual apparatus and integrating its content according to the principle of interdisciplinary connection of natural science knowledge. The main drawback of such studies was the detachment of the obtained results from the possibility of their use by future teachers in practice, that is, irrelevance. The declaration by most researchers of the need to solve the problem of forming risk-oriented thinking in students was not supported by the structure and content of textbooks for this academic discipline. Researchers ignored the fact that if there is a scientifically substantiated conceptual apparatus of the academic discipline, it should be involved in all its topics. To solve these problems, it is necessary to start with the development of the content of educational materials based on structural and logical schemes of the emergence and development of hazards (source of danger → dangerous situation → action of a striking factor → causing harm to a person). This approach will help reveal the cause-and-effect relationship between the process of the emergence and development of hazards, select the content lines of educational material, and will also be useful in developing a methodology for forming safe behavior in schoolchildren.*

**Keywords:** life safety, content of education, life safety competence, risk-oriented thinking, conceptual apparatus.

**Постановка та обґрунтування актуальності проблеми.** Результати викладання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» в педагогічних закладах вищої освіти характеризується такими недоліками: формалізм, фрагментарність, відсутність у здобувачів вищої освіти критичного мислення у сфері безпеки життєдіяльності та умінь використовувати знання в небезпечних життєвих ситуаціях [9]. Іншими словами здобувачам вищої освіти викладають у педагогічних закладах вищої освіти, на думку Т. Поведи, розрізненні та непов'язані між собою знання [9]. Разом з тим, відомо, що студентів можливо зацікавити навчальним матеріалом за допомогою міжпредметного зв'язку та використання знань на практиці [2].

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** І. Корж, Г. Ложкін, І. Деснова та ін. теоретично обґрунтували методологію формулювання ключових понять у науці безпека життєдіяльності. Ю. Бойчук, М. Астахова та ін. досліджували структуру і зміст професійної компетентності з безпеки життєдіяльності майбутніх учителів. Ю. Глінчук, Р. Васильєва та ін. вивчали особливості формування і розвитку ризик-орієнтованого мислення майбутніх учителів. І. Царенко, С. Величко, Л. Кравченко, О. Нагайчук та ін. розробляли методологічні основи підготовки майбутніх учителів з курсу «Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі». Богомаз-Назарова, С. Дмитрук та ін. розробляли методику використання міжпредметних зв'язків. А. Іванчук, Т. Зузяк, О. Марущак та ін. досліджували дидактичні аспекти зацікавлення майбутніх учителів змістом дисципліни «Безпека життєдіяльності». Але проблема розробки змісту навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці», який би був релевантний задач професійної діяльності майбутніх учителів далека до вирішення.

**Мета статті** – розкрити особливості удосконалення змісту навчальної дисципліни

«Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» для студентів педагогічних закладів вищої освіти.

### Виклад основного матеріалу дослідження.

У дослідженні М. Горденко розкрито генезис безпеки життєдіяльності людини як науки та навчальної дисципліни [3]. «Перші п'ять років після проголошення незалежності України (1991–1995 рр.) ... період становлення освітянського напрямку «Безпека життєдіяльності» у вищій школі» [3, с. 227]. Виокремлюють такі періоди: безсистемний підготовчий, становлення і удосконалення (сучасний). В удосконаленні було дві тенденції: «... диференціація дисциплін, ... інтеграційні зв'язки з іншими дисциплінами ...» [3, с. 228]. Наразі базовою стала інтеграція з природничо-науковою галуззю знань, бо науково-технічний прогрес породжує нові небезпеки. Разом з тим, на етапі удосконалення структури і змісту навчальної дисципліни для педагогічних закладів вищої освіти базовою може бути також інтеграція з психолого-педагогічною галуззю знань [4].

Принципова відмінність викладання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» в педагогічних закладах вищої освіти полягає в тому, що крім компетентності з безпеки життєдіяльності необхідно формувати компетентності з методики викладання безпеки життєдіяльності [5]. Вчитель повинен стимулювати школярів «... до конструювання власної діяльності (...моделей поведінки для різних життєвих ситуацій) ... моделей безпеки для стандартних і нестандартних ситуацій» [5, с. 52]. Ю. Бойчук рекомендував такі види знань: про залежності безпеки людини від зовнішніх впливів; про безпечну поведінку в небезпечних ситуаціях [2]. На його думку, майбутній учитель повинен вміти організувати безпеку освітнього процесу та навчати школярів безпечній поведінці в небезпечних ситуаціях. Сформована професійна компетентність з безпеки життєдіяльності буде реалізована в повсякденному житті, а також під час професійної діяльності та

при виникненні небезпечних і надзвичайних ситуацій [10].

Результати вивчення навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» майбутніми вчителями – це знання видів небезпек, знання методики навчання безпеки життєдіяльності школярів, знання правил безпечної поведінки, здатність до дій в умовах виникнення небезпеки [7]. Дослідниками були окреслені рамки навчального матеріалу про види безпеки: безпеки освітнього процесу; безпеки на дорожі; пожежної безпеки; електробезпеки; радіаційної безпеки; безпеки поводження на воді; безпеки інформаційного простору; побутової безпеки; безпеки в надзвичайних ситуаціях [7]. При відсутності культури безпеки життєдіяльності в майбутніх учителів для них зростає ризик нещасного випадку [8]. Отже, культура безпеки життєдіяльності забезпечує безпеку майбутнього вчителя та його учнів. Вона детермінує безпечну поведінку людини в небезпечних ситуаціях та прийняття нею адекватних рішень на основі світоглядних знань для зменшення ризиків реалізації небезпек [8].

До ключових понять навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» відносять безпеку і небезпеку [2; 11; 12]. Розглядають такі базові поняття цієї дисципліни: джерело небезпеки, небезпечна ситуація, загроза, ризик, вражаючі чинники, шкода. Проте причинно-наслідковим зв'язкам з використанням базових понять, приділялось недостатньо уваги. Наприклад, Е. Абільтарова стверджує, що нервово-психічні перевантаження є вражаючими чинниками для студентів [1]. Однак, причинно-наслідкові зв'язки з їхнім використанням не описані.

Відомо, що вражаючі чинники створюють високу імовірність завдання шкоди людям та тісно пов'язані із джерелами небезпек [6]. Джерело небезпеки – це сукупність різних явищ, процесів, дій пов'язаних із вражаючими чинниками (наприклад, нервово-психічним перевантаженням студентів) [6]. Априорі феномен «заліково-екзаменаційна сесія» є джерелом небезпеки для студентів із вражаючим чинником нервово-психічне перевантаження. Розглянемо взаємозв'язки понять «небезпечна ситуація», «загроза», «ризик» і «шкода» за такою структурно-логічною схемою: джерело небезпеки → небезпечна ситуація → вражаючий чинник → небезпека → шкода [6].

Небезпечна ситуація характеризується зв'язками із ризиками травми, захворювання чи смерті людини [6]. У розглядуваному контексті низька успішність студентів на протязі семестру та низький рівень їхньої готовності до складання екзамену мають ознаки небезпечної ситуації. Для кількісної оцінки небезпечних ситуацій та небезпек прийнято використовувати поняття ризику [2]. Отже, небезпечна ситуація породжує загрози, які на людину діють вражаючими чинниками, наприклад, є причиною неврозів, захворювань серцево-судинної системи або психологічної травми. У небезпечній ситуації небезпека (загроза)

ще нереалізована, тобто потенційна, але завдяки дії вражаючих чинників стає реальною та завдає шкоду людині [2]. Отже, конкретна структурно логічна схема може мати такий вигляд: заліково-екзаменаційна сесія (джерело небезпеки) → низький рівень готовності студентів до складання екзамену (небезпечна ситуація) → нервово-психічні перевантаження (вражаючі чинники реалізованої соціально-психологічної небезпеки) → неврози, захворювання серцево-судинної системи, психологічні травми (види шкоди для студентів).

Також розглянемо конкретну структурно-логічну схеми електробезпеки для студентів-гуманітаріїв. Для осіб непричетних до експлуатації та обслуговування електроустановок типовою буде небезпечна ситуація випадкового доторкання до неізолюваних струмопровідних частин електроустановок під напругою. З теорії безпеки життєдіяльності відомо, що вражаючим чинником буде величина сили струму, яка проходить через організм людини. Тут поведінка людини (її необачність, низька культура безпеки життєдіяльності тощо) стає джерелом небезпеки. Щоб розглядати види електротравм у вузьких рамках для студентів-гуманітаріїв доцільно, на нашій погляд, обмежитися величиною сили струму 10-15 мА (кількісна характеристика вражаючого чинника), тоді вивчатимуть лише один вид електротравм – електричний удар (вид шкоди). Отже, структурно - логічна схема з електробезпеки буде мати такий вигляд: поведінка людини (джерело небезпеки) → випадкове доторкання до неізолюваних струмопровідних частин електроустановок під напругою (небезпечна ситуація з потенційною техногенною загрозою) → сила струму, яка проходить через організм людини (вражаючий чинник (реалізована загроза)) → електричний удар (вид шкоди).

**Висновки та перспективи подальших розвідок наперед.** Таким чином, чітке визначення ключових і базових понять безпеки життєдіяльності є необхідною умовою для дидактичної обробки відібраних навчальних матеріалів для студентів-гуманітаріїв. Імовірно, на нашу думку, зникне фрагментарність навчального матеріалу при розкритті логіки причинно-наслідкового зв'язку процесу виникнення і розвитку небезпек. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в обґрунтуванні та розробці системи структурно-логічних схем для актуальних небезпек та відбору на їхній основі змістових ліній навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності та основи охорони праці» для педагогічних закладів вищої освіти.

#### СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Абільтарова Е. Н. Організаційні фактори формування культури безпеки професійної діяльності у майбутніх інженерів з охорони праці. *Роль інновацій як чинника розвитку освітнього простору* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Дніпро, 26 бер. 2021 р. Дніпро : Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021. С. 42–43. URL: <https://researcheurope.org/wp-content/uploads/2021/04/re-26.03.21.pdf#page=42>

2. Бойчук Ю. Д., Астахова М. С. Професійна компетентність з безпеки життєдіяльності вчителів: теорія та практика : монографія. Харків : ФОП Бровін О. В., 2020. 130 с.

3. Горденко С. Історія виникнення та еволюційний шлях безпеки життєдіяльності. *Переяславський літопис*. 2018. Вип. 13. С. 225–230. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/335ae55c-67b9-4f3a-a95c-3c293cc42de1/content#page=225>

4. Вариво́да К. С., Горденко С. І., Єрічева Т. Ю. Психофізіологічні аспекти безпеки життєдіяльності та охорони праці: інтегративний підхід. *Перспективи та інновації науки*. Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина». 2024. № 9. С. 85–97. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc\\_2024\\_9\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_9_10).

5. Завітренко Д., Царенко О. Освітні технології вивчення основ безпеки життєдіяльності в середній школі. *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. 2005. Вип. 60. Ч. 2. С. 48–53. URL: [https://cusu.edu.ua/download/nauk\\_zapiski/2005\\_vipusk\\_60\\_chastyna\\_2\\_zamovlennya\\_3902\\_2.pdf#page=4](https://cusu.edu.ua/download/nauk_zapiski/2005_vipusk_60_chastyna_2_zamovlennya_3902_2.pdf#page=4)

6. Здоров'я, безпека та добробут : підруч. інтегр. курсу для 7 кл. закл. загал. серед. освіти / Л. В. Задорожна, Л. А. Присяжнюк, О. А. Голук, О. П. Грошовенко, О. А. Беззученко, Н. В. Балабанова. Київ : Світлич, 2024. 168 с.

7. Кропивка О. Г. Структурні компоненти готовності майбутніх учителів природничих наук до організації безпечної життєдіяльності учнів старшої школи. *International Academy Journal Web of Scholar*. 2019. Vol. 2. №9. P. 3–10. [https://doi.org/10.31435/rsglobal\\_wos/30092019/6689](https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/30092019/6689)

8. Меліков О. Я., Квітко М. О., Квітко Г. О. Роль культури безпеки життєдіяльності у вихованні студентів педагогічного університету. *Комунальне господарство міст. Серія: Безпека життя і діяльності людини: освіта наука і практика*. 2015. Вип. 120. С. 157–160. URL: <https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/4863>

9. Поведа Т. П. Проблеми вивчення курсу безпеки життєдіяльності на педагогічних спеціальностях університету. *Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2015. Вип. 8. С. 93–96. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/NZ-PMFMTO/article/view/222>

10. Савчук О. П. Методологічні засади викладання дисципліни «БЖД» у педагогічних закладах для фахівців технологічної та професійної освіти – сучасний стан. *Modern research in science and education : Proceedings of the 8th International scientific and practical conference*. Chicago, 4–6 Apr., 2024. Chicago : BoScience Publisher, 2024. Pp. 239–246. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/04/MODERN-RESEARCH-IN-SCIENCE-AND-EDUCATION-4-6.04.2024.pdf>

11. Царенко І. Л. Особливості підготовки майбутніх вчителів з курсу «Безпека життєдіяльності та охорона праці в галузі». *Наукові записки. Серія : Педагогічні науки*. 2021. Вип. 201. С. 139–141.

12. Ivanchuk A., Zuziak T., Marushchak O., Solovei V., Krasylukova I., Hlukhaniuk V., Krupka V. Interest of the pre-service teachers in the alcohol-related issues. *Problems of Education in the 21st Century*. 2023. 81(2). P. 206–222. <https://doi.org/10.33225/pec/23.81.206>

## REFERENCES

1. Abiltarova, E. N. (2021). Orhanizatsiini faktory formuvannia kultury bezpeky profesiinoi diialnosti u maibutnikh inzheneriv z okhorony pratsi [Organizational factors in the formation of a culture of professional safety in future occupational safety engineers]. Rol innovatsii yak chynnyka rozvytku osvitnoho prostoru : materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. m. Dnipro, 26 ber. 2021 r. Dnipro : Mizhnarodnyi humanitarnyi doslidnytskyi tsentr, S. 42–43. URL: <https://researcheurope.org/wp-content/uploads>

/2021/04/re-26.03.21.pdf#page=42 (дата звернення: 03.06.2025). [in Ukrainian]

2. Boichuk, Yu. D., Astakhova, M. S. (2020). Profesiina kompetentnist z bezpeky zhyttiedialnosti vchyteliv: teoriia ta praktyka [Professional competence in life safety of teachers: theory and practice] : monohrafiia. Kharkiv : FOP Brovin O. V. 130 s. [in Ukrainian]

3. Hordenko, S. (2018). Istoriia vynyknennia ta evoliutsiinyi shliakh bezpeky zhyttiedialnosti [The history and evolutionary path of life safety]. Pereiaslavskyi litopys. Vyp. 13. S. 225–230. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/335ae55c-67b9-4f3a-a95c-3c293cc42de1/content#page=225> [in Ukrainian]

4. Varyvoda, K. S., Hordenko, S. I., Yericheva, T. Yu. (2024). Psykhofiziologichni aspekty bezpeky zhyttiedialnosti ta okhorony pratsi: intehratyvnyi pidkhid [Psychophysiological aspects of life safety and occupational health: an integrative approach]. Perspektivy ta innovatsii nauky (Seriia «Pedahohika», Seriiia «Psykhohohiia», Seriiia «Medytsyna»). № 9. S. 85–97. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc\\_2024\\_9\\_10](http://nbuv.gov.ua/UJRN/prainnsc_2024_9_10) [in Ukrainian]

5. Zavitrenko, D., Tsarenko, O. (2005). Osvitni tekhnolohii vyvchennia osnov bezpeky zhyttiedialnosti v sereidnii shkoli [Educational technologies for studying the basics of life safety in high school]. Naukovi zapysky. Seriiia : Pedahohichni nauky. Vyp. 60. Ch.2. S. 48–53. URL: [https://cusu.edu.ua/download/nauk\\_zapiski/2005\\_vipusk\\_60\\_chastyna\\_2\\_zamovlennya\\_3902\\_2.pdf#page=4](https://cusu.edu.ua/download/nauk_zapiski/2005_vipusk_60_chastyna_2_zamovlennya_3902_2.pdf#page=4). [in Ukrainian]

6. Zdorovia, bezpeka ta dobrobut (2024). [Health, safety and well-being] / L. V. Zadorozhna, L. A. Prysiashnyiuk, O. A. Holiuk, O. P. Hroshovenko, O. A. Bez-zuchenko, N. V. Balabanova: pidruch. intehr. kursu dla 7 kl. zakh. zahal. sereid. osvity. Kyiv : Svitych. 168 s. [in Ukrainian]

7. Kropyvka, O. H. (2019). Strukturni komponenty hotovnosti maibutnikh uchyteliv pryrodnychkykh nauk do orhanizatsii bezpechnoi zhyttiedialnosti uchniv starshoi shkoly [Structural components of the readiness of future science teachers to organize safe life activities of high school students]. International Academy Journal Web of Scholar. 2019. Vol. 2. №9. P. 3–10. [https://doi.org/10.31435/rsglobal\\_wos/30092019/6689](https://doi.org/10.31435/rsglobal_wos/30092019/6689) [in Ukrainian]

8. Melikov, O. Ya., Kvitko, M. O., Kvitko, H. O. (2015). Rol kultury bezpeky zhyttiedialnosti u vykhovanni studentiv pedahohichnoho universytetu [The role of a culture of life safety in the education of students of a pedagogical university]. Komunalne hospodarstvo mist. Seriiia: Bezpeka zhyttia i diialnosti liudyny: osvita nauka i praktyka. Vyp. 120. S. 157–160. URL: <https://khg.kname.edu.ua/index.php/khg/article/view/4863> [in Ukrainian]

9. Poveda, T. P. (2015). Problemy vyvchennia kursu bezpeky zhyttiedialnosti na pedahohichnykh spetsialnostiakh universytetu [Problems of studying the life safety course in pedagogical specialties of the university]. Naukovi zapysky. Seriiia: Problemy metodyky fizyko-matematychnoi i tekhnolohichnoi osvity. 2015. Vyp. 8. S. 93–96. URL: <https://phm.cuspu.edu.ua/ojs/index.php/NZ-PMFMTO/article/view/222> [in Ukrainian]

10. Savchuk, O. P. (2024). Metodolohichni zasady vykladannia dystsypliny «BZhD» u pedahohichnykh zakladakh dla fakhivtsiv tekhnolohichnoi ta profesiinoi osvity – suchasnyi stan [Methodological principles of teaching the discipline «LS» in pedagogical institutions for specialists in technological and vocational education - current state]. Modern research in science and education : Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Chicago, 4–6 Apr., 2024. Chicago : BoScience Publisher, 2024. Pp. 239–246. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2024/04/MODERN-RESEARCH-IN-SCIENCE-AND-EDUCATION-4-6.04.2024.pdf> (дата звернення: 18.05.2025). [in Ukrainian]

11. Tsarenko I. L. (2021). Osoblyvosti pidhotovky maibutnikh vchyteliv z kursu «Bezpeka zhyttiedialnosti ta okhrona pratsi v haluzi» [Features of training future teachers in the course «Life safety and occupational health in the industry»] Naukovi zapysky. Seriya : Pedahohichni nauky. Vyp. 201. [in Ukrainian]

12. Ivanchuk, A., Zuziak, T., Marushchak, O., Solovei, V., Krasyl'nykova, I., Hlukhaniuk, V., Krupka, V. (2023). Interest of the pre-service teachers in the alcohol-related issues. Problems of Education in the 21st Century. 81(2), P. 206–222. <https://doi.org/10.33225/pec/23.81.206> [in English]

#### ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

**ІВАНЧУК Анатолій** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

**Наукові інтереси:** професійна підготовка майбутніх учителів технологій; формування і розвиток технічної грамотності студентів; зміст безпеки життєдіяльності та основ охорони праці.

**МАРУЩАК Оксана** – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувачка кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

**Наукові інтереси:** професійна підготовка майбутніх учителів технологій; образотворче, декоративне мистецтво; зміст безпеки життєдіяльності та основ охорони праці.

**КРАСИЛЬНИКОВА Ірина** – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри образотворчого, декоративного мистецтва, технологій та безпеки життєдіяльності Вінницького державного

педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

**Наукові інтереси:** професійна підготовка майбутніх учителів технологій; образотворче, декоративне мистецтво; зміст безпеки життєдіяльності та основ охорони праці.

#### INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

**IVANCHUK Anatolii** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Head of Fine and Decorative Art, Technology and Life Safety Department Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

**Scientific interests:** professional training of future technology teachers; formation and development of students' technical literacy; content of life safety and the basics of labor protection.

**MARUSHCHAK Oksana** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Head of Fine and Decorative Art, Technology and Life Safety Department Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

**Scientific interests:** professional training of future technology teachers; fine and decorative arts; content of life safety and the basics of labor protection.

**KRASYL'NYKOVA Iryna** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Head of Fine and Decorative Art, Technology and Life Safety Department Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

**Scientific interests:** professional training of future technology teachers; fine and decorative arts; content of life safety and the basics of labor protection.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2025 р.

Стаття прийнята до друку 25.05.2025 р.

УДК 378. 14: 76

DOI: 10.36550/2415-7988-2025-1-219-459-464

СПІНУЛ Марія –

хореограф, викладач танців

Танцювальної студії Артура Мюррея, Кембридж

ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3477-019X>

e-mail: masha.spinul7@gmail.com

## ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНИХ БАЛЬНИХ ТАНЦІВ

Пріоритетним напрямком розвитку сучасного хореографічного мистецтва на відміну від народного та естрадного, сьогодні є сучасний бальний танець. Бальні танці, як форма мистецтва та спортивної діяльності, постійно еволюціонують, адаптуючись до сучасних культурних, соціальних та технологічних тенденцій.

У статті досліджено умови формування бального танцю, його основних особливостей та визначити перспективи подальшого розвитку цього виду хореографічного мистецтва.

Танець надає можливість фізичного, естетичного, духовного розвитку та освіти як дітей і молоді, так і дорослих. Навчання найкращим руховим умінням та навичкам в процесі тренувань, пов'язане з мобілізацією та активним розвитком багатьох фізіологічних функцій людського організму: кровообігу, дихання, нервово-м'язової активності тощо. Завдяки швидкому ритму, складній та різноманітній техніці, бальний танець допомагає людині відчувати впевненість в собі, запобігає появі комплексів, тренує витривалість, вестибулярний апарат, дихальну систему та серце.

В останні роки в Україні активно розвивається новий вид дозвілєвої діяльності у сфері бальних танців – танці у форматі Pro-Am (Професіонал – аматор). Pro-Am – це напрямок у бальних танцях, де в парі один учасник – педагог-професіонал, а інший – аматор-учень. Крім численних тренувань у танцювальному залі та показових виступів така пара має можливість брати участь у танцювальних турнірах та фестивалях. Змагання Pro-Am проводяться як у рамках турнірів зі спортивних бальних танців, так і у вигляді самостійних заходів.

Система Pro-Am є унікальною системою навчання танців. Індивідуальний підхід до кожного студента дає можливість не лише навчити його технічно правильно танцювати, а й розкрити індивідуальні можливості. Кожен, хто навчається, має можливість вибрати той напрямок, який йому більше подобається і займатися в тому режимі, який йому найбільше підходить, таким чином, ефективність занять підвищується.

Перспективи подальших розвідок напряму вбачаємо в обґрунтуванні стратегій розвитку сучасних бальних танців, що охоплюють освіту, інновації, маркетинг та міжнародну співпрацю.

**Ключові слова:** хореографічна освіта, сучасний бальний танець, мистецтво, змагання, Система Pro-Am.